

КАТОЛИЦИЗМ ТА ПРАВОСЛАВ'Я ПРО СУТНІСТЬ ЖІНКИ

Під час детального порівняльного аналізу вчень православ'я і католицизму ми можемо виділити кілька незначних відмінностей або ж відповідно поставлених акцентів. Основний православний богословський підхід до розуміння сутності жінки визначає традиційний погляд на жінку, яка має з чоловіком відмінне походження (не з праху, а з ребра), що й стає основою її підпорядкування чоловікові, а вже остаточний розподіл ролей був визначений після людського гріхопадіння. Відтепер доля жінки наперед визначена – народження дітей в муках та сумлінний послух чоловікові. Така догматична точка зору є властива й сучасному православ'ю. Тобто, виходячи з того, що жінка була створена особливим способом, вона повинна підпорядковуватись керівництву чоловіка. Таким чином, православ'я у своїх поглядах дотримується чіткої патріархальної лінії, покладаючи виключно на чоловіка відповідальність за жінку в сім'ї та суспільстві. Спираючись на Старий Завіт, православна Церква акцентує увагу на основних вимогах до жінки, що випливають із старозавітного тексту – народжувати дітей та бути у всьому слухняною чоловікові. Православні богослови наголошують, що після гріхопадіння жінці дісталась більш важча доля.

Не варто в поглядах Римо-католицької Церкви шукати кардинально відмінної інтерпретації та нових поглядів на дану проблему. Однак сучасний католицизм більший акцент ставить на першому епізоді книги Буття, де мова йдеться про створення Богом людини як чоловіка і як жінки, при цьому не ігноруючи другий епізод, який дослідники вважають більш давнім за своїм походженням, де показано створення чоловіка із праху, а жінку із чоловікового ребра, католицизм наділяє його (епізод) великим символічним змістом: ребро має глибоко символічну суть і вказує на взаємопритягання чоловіка і жінки. Констатуємо, що на сьогодні католицька думка є одностайною – жінка і чоловік створені рівноправними особистостями, з однаковими правами, гідністю та рівними можливостями.

В Катехизмі Католицької Церкви підкреслюється буттєва суть жінки і чоловіка виражені через рівність та, разом з тим, і відмінність. Так, Церква намагається спростувати позицію сприйняття жінки як другорядної особистості, яка є некоректною, а представити жінку як рівноправного члена людського колективу з рівнозначною чоловікові гідністю, місією, роллю та місцем у сім'ї та суспільстві. Тобто, різне не означає не рівне.

Провину за гріхопадіння католицизм покладає рівнозначно як на жінку, так і на чоловіка, основною життєвою метою яких має стати перемога над гріхом та досягнення того стану, що був до гріхопадіння.

Двадцять століття внесло значні корективи в становище та роль жінки в суспільстві. Суфражистський рух, емансипаційні настрої, феміністська ідеологія, гендерні дослідження посприяли тому, що місце та роль жінки було кардинально змінено. Християнська Церква як потужний і впливовий соціальний інститут не залишилась осторонь цих змін та висловила свою особисту думку з приводу таких жіночих «трансформацій».

Другий Ватиканський Собор став тією точкою відліку, з якої бере свій початок католицьке аджорнаменто. Слід зазначити, що Церква з таким осучасненим, аджорнаментованим поглядом підходить й до вирішення багатьох проблем сучасності, в тому числі до проблем жінки в сім'ї, суспільстві, громадській діяльності, жінки як особистості, що прагне професійної реалізації та розкриття власних внутрішніх потенціалів і особистісних поривань.

Практика ранньої Церкви надання жінці багатьох функцій, що були прерогативою лише чоловіків, як-то статусу пророчиці, організатора християнських зібрань, диякониси, проповідниці, досить швидко вичерпала себе і жінка повернулася до звичної їй діяльності виключно в сфері сім'ї. Управління Церквою, суспільством і державною традиційно як і раніше здійснювалось лише чоловіками. Сім'я і жінка в силу історичного фактору є взаємопов'язаними елементами, особливо в контексті релігії.

Церква завжди багато уваги приділяла проблемі шлюбу, подружжя і сім'ї, де однією з провідних ідей виступає вчення Ісуса Христа про неможливість розірвати подружній зв'язок, тим самим засвідчуючи його сталість, непорушність та сакраментальність. Крім того, ця вимога є одним із своєрідних «захисників» гідності жінки. Вчення апостола Павла про сім'ю також є виразником ідеального християнського подружнього союзу, в якому панує здорова ієрархія, любов, взаємоповага і який є охоронцем людської гідності.

Августин Аврелій вважав, що в сім'ї, як і в державі повинен панувати мир і порядок, і тому в сім'ї повинні існувати відносини певної залежності та підкорення: дружини чоловікові, дітей батькам, слуг господарям. Взагалі таке бачення місця чоловіка і дружини в сімейному союзі вважається характерним для Церкви.

Зовсім незначні відмінності у питанні подружнього зв'язку пролягають між вченням православ'я та католицизму, з огляду на те, що православна думка є більш сталою та догматичною. Традиційне православ'я хоче бачити жінку виключно в традиційній ролі – матері та дружини. Незважаючи на свою основну функцію в родині, жінка завжди повинна бути покійною чоловікові, з певною часткою пасивності, але з великою – терпеливості, слухняності, гнучкості. Православна сім'я – це сім'я, де кожний виконує свою певну функцію, займає певне місце: чоловік панує над дружиною і дітьми, дружина – над дітьми і є помічницею і товаришкою чоловіка, діти слухаються своїх батьків, які є для них прикладом: все органічно пов'язане.

В багатьох моментах сучасне православ'я ще часто оперує середньовічними настановами та поглядами. Не втратили для Східної Церкви й настанови святого Іполита Римського, який притримувався думки, якщо жінка перевищує всіх чоловіків своїми знаннями, то нехай вона цього не дасть нікому відчути.

У сучасному секуляризованому суспільстві все більше панує думка про приниження жіночої гідності. Церква досить однозначна у своїй відповіді – безвідповідальність, аморальність, гедоністичність суспільства вкрай негативно відбиваються на жіночій особистості. Відхід від традиційних сімейних цінностей, нівелювання усталеними законами не вивищують, а, навпаки, принижують жінку. Ось чому православні богослови так сильно наголошують на збереженні традиційних патріархальних сімейних відносин, на поверненні жінки в лоно сім'ї, до ієрархічної побудови родинного устрою. Сучасна емансипована жінка для православ'я – це особистість, що в погоні за модними тенденціями втратила свою особливу сутність, набула чоловічих, зовсім не властивих їй рис.

Проблема переорієнтації сім'ї на сучасному етапі розвитку суспільства є дійсно значною, що набирає обертів та заповняє людську свідомість. Укріплення сім'ї, відгородження її від різного роду трансформацій та викривлень є одним із головних питань й для Римо-католицької Церкви. Однак розширення поля діяльності для жінки, діяльності, яка виходить за межі родини, не викликає в католицьких колах гострої реакції. Соціально-культурний поступ та всебічний розвиток має низку позитивних моментів, а те, що сім'я почала зазнавати негативних змін, католицизм не вважає наслідком феміністичних та емансипаційних рухів. Шлюбний зв'язок між чоловіком та жінкою – це відповідальність, розділена на двох.

Як бачимо, жінка для православ'я і для католицизму є об'єктом дослідження. Обидві конфесії вказують на те, що секуляризаційні процеси, які заповнили сучасний суспільний простір досить негативним чином позначаються на статусі і гідності жінки. Переорієнтація зовнішньої та внутрішньої структури сім'ї, часті розлучення, розпуста, поширення проституції та порнографії – все це, в першу чергу, торкається жінки, яка, крім того, перша й потерпає від їх наслідків.

Захист сім'ї і жінки у вченні православ'я та католицизму займає пріоритетне питання. Однак існують, хоча й незначні, але відмінності у судженнях конфесій з приводу вирішення проблем жінки. Підхід православ'я характеризується аскетичністю та суворою догматичністю, яке традиційно розглядає жінку як матір, дружину і помічницю чоловікові, основним завданням якої повинно стати піклування про добробут родини. Тобто, православна Церква значно звужує сферу діяльності жінки – подібна тенденція спостерігається й наразі.

Відмінність католицизму полягає в тому, що він спромігся вийти за рамки традиціоналізму, але не порушуючи при цьому усталених позицій, норм і правил. Піклуючись про жінку і сім'ю, католицька Церква не зачинає жінку у вузьких родинних рамках. Жінка може і навіть повинна реалізовувати свій багатий внутрішній потенціал поза сім'єю, якщо, звичайно, це не перешкоджатиме нормальним внутрішньосімейним стосункам.